

เวลา

17

วันจันทร์
MONDAY
107/258

8.00

9.00

10.00

11.00

12.00

13.00

14.00

15.00

16.00

17.00

กัม ไทย ภา - ๑๑๖๓๖ ๑๑๖๓๖

๑๖๓๓๓ - ๑๑๖๓๖ ๑๑๖๓๖ ๑๑๖๓๖ ๑๑๖๓๖

๑๖๓๓๓ - ๔ ๖๓๓

๑๖๓๓๓ - ๖ ๑๖๓๓ ๑๖๓๓ ๑๖๓๓ ๑๖๓๓ ๑๖๓๓

๑๖๓๓๓ - ๑๖๓๓ ๑๖๓๓

18

วันอังคาร
TUESDAY
108/257

8.00

9.00

10.00

11.00

12.00

13.00

14.00

15.00

16.00

17.00

๑๖๓๓๓ - ๑๖๓๓๓ - ๑๖๓๓๓ ๔ ๑๖๓๓ ๑๖๓๓

๑๖๓๓๓ - ๑๖๓๓๓ ๑๖๓๓๓ ๑๖๓๓๓ ๑๖๓๓๓

๑๖๓๓๓ ๑๖๓๓๓ ๑๖๓๓๓ ๑๖๓๓๓ ๑๖๓๓๓

๑๖๓๓๓

19

วันพุธ
WEDNESDAY
109/256

8.00

9.00

10.00

11.00

12.00

13.00

14.00

15.00

16.00

แบบเสนอศิลปินเพื่อประกาศเชิดชูเกียรติ
เป็นศิลปินแห่งชาติ

ชื่อ นาย ประสิทธิ์
นามสกุล ศิลปบรรเลง
สาขา ศิลปะการแสดง ด้านดนตรีสากล

ภาพถ่ายศิลปิน

ประวัติส่วนตัว

๑. เกี่ยวกับศิลปิน

วัน เดือน ปี เกิด 10 กรกฎาคม พ.ศ.2455 (อายุ 86 ปี) สถานที่เกิด กรุงเทพมหานคร
การศึกษา - โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์
- ปริญญาตรี ด้านการประพันธ์ดนตรี (Music Composition) จาก อิมพีเรียล อคาเดมี
ออฟมิวสิก มหาวิทยาลัย เก – ไค (Gai – Dai) โตเกียว ประเทศญี่ปุ่น

ที่อยู่ (ที่จะติดต่อได้)

บ้านเลขที่ 56 สุขุมวิท 39 (ซอยพร้อมพงศ์) ถนนสุขุมวิท เขตพระโขนง กทม.11000

โทรศัพท์ 258-1509, 233-7318 โทรสาร 260-1049

๒. บิดามารดา (ถึงแก่กรรม)

ชื่อบิดา	หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)	ชื่อมารดา	นางโชติ ประดิษฐไพเราะ
อาชีพบิดา	ข้าราชการสำนัก สมัย ร.7, ข้าราชการตำแหน่ง หัวหน้าแผนกดุริยางค์ไทย กรมศิลปากร สมัย ร.8, ข้าราชการบำนาญ สมัย ร.9	อาชีพมารดา	แม่บ้าน

๓. ครอบครัว

ชื่อภรรยา	นาง ลัดดา (สารดาชน) ศิลปบรรเลง	อาชีพ	ศิลปินอิสระ
บุตร	ชาย 1 คน หญิง 1 คน	รวมทั้งหมด	2 คน ดังนี้

1. รศ.ดร. กุลธร ศิลปบรรเลง สมรสกับ รศ. ท.ญ. ยาหิศรีเฉลิม (นุนนาค) ศิลปบรรเลง
(มีบุตร ชาย 1 คน หญิง 1 คน รวมทั้งหมด 2 คน)
2. นาง วัลย์ลดา หงส์ทอง สมรสกับ พลเอก โชคชัย หงส์ทอง
(มีบุตร ชาย 1 คน หญิง 1 คน รวมทั้งหมด 2 คน)

ประวัติชีวิตและผลงาน ของ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

(เสนอ สาขาศิลปะการแสดง ด้านดนตรีสากล)

ครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เกิดวันพุธ ที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ.2455 ที่บ้านหน้า “วังบูรพาภิรมย์” เป็นบุตรชายคนที่ 6 ของ “จางวางศร” มหาเถิกในสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช และ นาง โชติ (หุราพันธุ์) นับว่าเป็นบุตรชายคนโต ที่ยังมีชีวิตอยู่

ต่อมา เมื่อมีการประกาศใช้นามสกุลในรัชสมัย ร.6 “จางวางศร” ได้รับพระราชทานนามสกุล “ศิลปบรรเลง” จาก สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช และ นาง โชติ (หุราพันธุ์) ได้รับพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงพระราชทานสัญญาบัตรให้เป็น “หลวงประดิษฐไพเราะ” อีกทั้งต่อมา ใน รัชสมัย ร.7 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดฯ ให้ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เข้ารับราชการ เป็นหัวหน้าทางดนตรีไทย คู่กับ พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยกร) ซึ่งเป็นหัวหน้าทางดนตรีสากล

ครูประสิทธิ์ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน คือ

1. ค.ญ. สร้อยไข่มุกด์ ศิลปบรรเลง - ถึงแก่กรรม
2. ค.ญ. สุภรรดา ศิลปบรรเลง - ถึงแก่กรรม
3. คุณหญิง ชื่น ศิลปบรรเลง ต.จ. - ศิลปินแห่งชาติ (ดนตรีไทย) พ.ศ.2530 - ถึงแก่อนิจกรรม สมรสกับ นายประสงค์ ไชยพรรค - ถึงแก่กรรม
4. นางมหาเทพกษัตริย์สมุห - บรรเลง (ศิลปบรรเลง) สาคริก สมรสกับ ขุนคำรองเอก พระมหาเทพกษัตริย์สมุห - เนื่อง สาคริก - ถึงแก่อนิจกรรม
5. ค.ช. ศิลปสราวุธ ศิลปบรรเลง - ถึงแก่กรรม
6. นาย ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง สมรสกับ นาง ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง
7. นาง ชัชวาลย์ (ศิลปบรรเลง) จันทร์เรื่อง - ถึงแก่กรรม สมรสกับ นายกุ่มท จันทร์เรื่อง

และ พี่น้องร่วมบิดาเกิดจากแม่น้า - นางฟู ศิลปบรรเลง คือ

1. นาง ภักดีกา ศิลปบรรเลง (นางเร่งงานรัดรด) - ถึงแก่กรรม สมรสกับ จำเร่งงานรัดรด - เณิม รุทธะวณิช - ถึงแก่กรรม
2. นาย ขวัญชัย ศิลปบรรเลง - ถึงแก่กรรม สมรสกับ นาง วิมล (น้ามาลี) ศิลปบรรเลง
3. นาวาเอกพิเศษ สมชาย ศิลปบรรเลง ร.น. สมรสกับ ภ.ญ. ฉวีวรรณ (เปรูนาวิน) ศิลปบรรเลง
4. นาย สนั่น ศิลปบรรเลง สมรสกับ นาง นพคุณ (ลากเอนก) ศิลปบรรเลง

ครูประสิทธิ์ สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเทพศิรินทร์ ศึกษาการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยเกือบทุกชนิด จากท่านบิดา คือ หลวงประดิษฐไพเราะฯ ส่วนการศึกษาทางด้านดนตรีสากล เริ่มจากโรงเรียนวิทยาศาสตร์ ภาคกลางคืน ซึ่งตั้งอยู่ที่สะพานมอญ ซึ่งเป็นโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน โรงเรียนแรกของประเทศไทย อำนวยการสอนโดย พระเจนดุริยางค์ ครูประสิทธิ์ ได้ศึกษาวิชาทฤษฎีดนตรีเบื้องต้น และพร้อมกันได้เรียนการบรรเลงเปียโน กับ ครูนารถ ถาวรบุตร หลังจากจบชั้นมัธยมศึกษา ครูประสิทธิ์ ได้เข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อยู่ 1 ปี

พ.ศ. 2473 เมื่อครั้งที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 และสมเด็จพระราชินีรำไพพรรณี เสด็จประพาส อินโดจีน ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ ท่านบิดา และ ครูประสิทธิ์ ตามเสด็จฯ ไปแสดงดนตรีด้วย โดยครูประสิทธิ์ ทำหน้าที่เป็นล่าม เหตุการณ์ที่ ครูประสิทธิ์ ได้เดินทางตามเสด็จไปครั้งนี้ ท่านได้เขียนบันทึกบทความภาษาอังกฤษ มีเรื่องราวที่น่าสนใจ ด้านการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทางด้านดนตรีกับเขมร โดยที่ พระเจ้าศรีสวสติ์มณังศรี ทรงพอพระทัยในความสามารถในด้านดนตรี ของหลวงประดิษฐไพเราะ และทรงขอให้อยู่ต่ออีก 1 เดือน เพื่อสอนดนตรีให้กับครูดนตรี ในราชสำนักเขมร เพลงนกเขาจะแมร์ เป็นหนึ่งในจำนวนหลายเพลง ที่เป็นการแต่งขึ้น จากการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมทางด้านดนตรี

เนื่องจาก ครูประสิทธิ์ มีความรักดนตรีสากล ท่านบิดา คือ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เห็นว่าบุตรชายของท่านมีความรู้ด้านดนตรีไทยอยู่แล้ว ถ้าได้ศึกษาทางด้านดนตรีสากลด้วยก็จะ เป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย อีกทั้ง คุณหญิงจีน ศิลปบรรเลง พี่สาวก็ให้การสนับสนุนครูประสิทธิ์ ศึกษาดนตรีสากล

ในปี 2477 คุณครูจีน (คุณหญิงจีน ศิลปบรรเลง ต.จ.) ซึ่งเป็นครูอยู่ที่โรงเรียนนาฏดุริยางค์ กรมศิลปากร เป็นผู้นำคณะนาฏศิลป์ ดนตรี ของโรงเรียนฯ เดินทางไปแสดงแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม ที่ประเทศญี่ปุ่น ครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้ร่วมคณะไปแสดงดนตรีด้วย และได้เข้าศึกษาวิชาดนตรีสากล ที่ อิมพีเรียล อคาเดมี ออฟ มิวสิก มหาวิทยาลัย เกิ ได (Gei - Dai) ณ กรุงโตเกียว เป็นเวลา 4 ปี ครูประสิทธิ์ เลือกเรียนวิชาเอกทางด้านดนตรี สาขาการประพันธ์เพลง และ การอำนวยเพลง

นับว่า ครูประสิทธิ์ เป็นคนไทยคนแรกที่สามารถได้ปริญญาทางการประพันธ์ดนตรี (Music Composition) จาก มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ ครูประสิทธิ์ ได้เป็นศิษย์ของอาจารย์ ชาวเยอรมัน คือ ดร.เคลาส์ ปริงส์ฮาร์ม์ (Dr. Klaus Pringsheim) ผู้เป็นศิษย์ของ คีตกวีเอกของโลก ถึง 2 ท่าน คือ กุสตาฟ มาร์เลอ์ (Gustav Mahler) และ ริชาร์ด สเตราส์ (Richard Strauss)

เมื่อครูประสิทธิ์ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการประพันธ์เพลง และ อำนวยเพลง จาก มหาวิทยาลัย เก - ได ในปี พ.ศ. 2481 ท่านได้เดินทางกลับมายังประเทศไทย และเข้าทำงาน

รับราชการ ที่กองดุริยางค์สากล กรมศิลปากร ในขณะนั้น ผู้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร คือ หลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งเป็นเจ้าภาพงานแต่งงานให้ ครูประสิทธิ์ และ ครูลัดดา ศิลปบรรเลง

เมื่อครั้งสงครามมหาเอเชียบูรพาเกิดขึ้น ครูประสิทธิ์ ได้มีโอกาสรับใช้ชาติบ้านเมือง เนื่องจากกองทัพไทยขอขี้อุ้มตัวจากกรมศิลปากร ไปเป็นล่าม (ภาษาญี่ปุ่น) ประจำกองทัพไทย รวมเวลา 4 ปี

หลังสงครามสงบลง ครูประสิทธิ์ ลาออกจากกรมศิลปากร เป็นครูพิเศษสอนดนตรี ที่ โรงเรียนการเรือนพระนคร (ปัจจุบัน คือ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต), โรงเรียนพาณิชยวิทยาลัย และสอนผู้ที่สนใจศึกษาในวิชาดนตรีเป็นการส่วนตัว ในช่วงนี้ สมเด็จพระนางรำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 เสด็จฯ กลับจากประเทศอังกฤษ สมาคมนักเรียนเก่าอังกฤษจัดงานที่เวทีสวนอัมพร และได้กราบทูลเชิญ สมเด็จพระนางรำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 เป็นองค์ประธานฯ หลวงประดิษฐไพเราะฯ ซึ่งเป็นข้าฯ ในพระองค์ฯ ได้มอบหมายให้ ครูประสิทธิ์ นำเพลง “ลาวคำเนินทราย ” ของท่าน มาเรียบเรียงประยุกต์ดนตรีไทยและดนตรีสากลเข้าด้วยกันเป็นเพลงแรกและครั้งแรกของประเทศไทย ซึ่งการแสดงครั้งนั้นได้เป็นต้นแบบให้วงดนตรีอื่น ๆ ทำดนตรีไทยประยุกต์ ต่อมา

ช่วงหลังสงคราม ยังไม่มีภาพยนตร์ต่างประเทศเข้ามาฉาย คนไทยในยุคนั้นนิยมดูละคร ครูประสิทธิ์และครูลัดดาได้รวมทุนกับญาติพี่น้องตั้งคณะละคร “คณะศิษย์เก่าศิลปากร” แสดงเรื่อง “ผกาวัล” ที่โรงละครเก่าศิลปากร เป็นเรื่องแรก ละครเรื่องนี้เป็นที่นิยมมากจนต้องแสดงอีกเป็นครั้งที่ 2 และ ในการแสดงครั้งหลังนี้ ได้มีโอกาสแสดงถวายหน้าพระที่นั่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 และ สมเด็จพระเจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดชฯ พระอนุชาฯ หลังจากทอดพระเนตรละครแล้ว ทั้งสองพระองค์ ทรงโปรดฯ ให้ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เข้าเฝ้าเป็นการส่วนพระองค์ ทรงซักถามเกี่ยวกับเพลงที่บรรเลงในการแสดงละครเรื่อง “ผกาวัล” ด้วยความสนพระทัย

การแสดงละครเวทีสมัยนั้น จำเป็นต้องมีดนตรีประกอบการแสดง ครูประสิทธิ์เป็นผู้แต่งเพลงประกอบละครทุกเรื่อง และทำหน้าที่อำนวยเพลง (Conductor) ด้วยตนเองทุกครั้ง ผลงานดนตรี ของครูประสิทธิ์ ที่ประพันธ์เพลงประกอบละคร “คณะผกาวัล” มีทั้งเพลงบรรเลงเพื่อประกอบการแสดงละคร และ ประพันธ์ทำนองเพลงเพื่อใช้ขับร้องประกอบละคร บทเพลงของท่านล้วนมีความไพเราะ มีโครงสร้างไปในแนวคลาสสิก การเรียบเรียงเสียงประสานเป็นไปในแนวตะวันตก ผลงานดนตรีของท่านในรูปแบบของ สตริง ควอเต็ต และการบรรเลงด้วย วงออเคสตรา มีคุณค่าต่อวิชาการดนตรีของประเทศไทย ทราบได้จากการรวบรวมหลักฐาน โน้ตเพลง เทปบันทึกเสียง แผ่นซีดี และ สกอร์ดนตรีจากลายมือของท่าน

สิ่งที่น่าภูมิใจของคนไทย คือ ครูประสิทธิ์ เป็นคนไทยคนแรกที่แต่งเพลงระดับคลาสสิก มีรูปแบบของบทเพลงซิมโฟนี ชื่อ ซิเมส สวีท (Siamese Suite) เป็นบทเพลงที่ ครูประสิทธิ์ ส่งไปประกวดที่ประเทศเบลเยียม ในปี พ.ศ. 2498 บทเพลง ซิเมส สวีท นี้ แสดงในงานประชุมดนตรีแห่งเอเชีย (Southeast Asian Music Conference) ที่กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ ด้วยวงซิมโฟนีวงใหญ่เป็นที่ชื่นชมของชาวต่างประเทศมาแล้ว และต่อมาในปี พ.ศ.2531 สมาคมนักแต่งเพลงแห่งประเทศไทย จึงได้นำเพลงนี้มาบรรเลงให้ประชาชนคนไทยได้ฟังใน “คอนเสิร์ตร่วมฤดีครูวิไทย”

เพลง ในละครคณะผกาวัลี ซึ่งประพันธ์ โดยครูประสิทธิ์ มีมากมายหลายสิบเพลง เช่น

- โหมงาม	จาก	ละครเรื่อง	ผกาวัลี
- ครรชนีไฉไล	จาก	ละครเรื่อง	ครรชนินาง
- เงามในน้ำ	จาก	ละครเรื่อง	มณีนาคราช
- รักพยาบาล	จาก	ละครเรื่อง	ความพยาบาล
- รักแท้	จาก	ละครเรื่อง	เงาะป่า
- ภวานารัก	จาก	ละครเรื่อง	เงือกน้อย

ฯลฯ

เพลงของ ครูประสิทธิ์ ส่วนมาก ครูถัดดา ภรรยาของท่านเป็นผู้ประพันธ์คำร้อง

เมื่อละครเวทีซบเซา คณะผกาวัลี หุุดกิจการแสดงละครเวทีลง คงเหลือไว้แต่แผนกนาฏศิลป์ เมื่อได้รับเชิญไปแสดงศิลปวัฒนธรรมไทย ในต่างประเทศ ครูประสิทธิ์ และ ครูถัดดา ได้ร่วมกันเป็นหัวหน้าคณะฯ เดินทางไปเผยแพร่ศิลปะ นาฏศิลป์ และ ดนตรีไทย ตามคำเชิญของ มหาวิทยาลัยและสถาบันศิลปะต่าง ๆ ในประเทศ สหรัฐอเมริกา และ แคนาดา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้รับเชิญให้แสดงที่เวทีของสหประชาชาติ ในวันสิทธิมนุษยชน Human Right Day (อุ้งนั เป็นเลขาธิการของ สหประชาชาติ) และประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป , อเมริกาใต้ และ เอเชีย อีกหลายประเทศ

จากการที่นำคณะผกาวัลีเดินทางไปแสดงในต่างประเทศหลายครั้ง ทำให้ชาวต่างประเทศได้รู้จักท่าน และ ผลงานของท่าน อย่างแพร่หลาย จึงได้รับเชิญ ไปร่วมงานสัมมนาดนตรี (Music Conference Meeting) ซึ่งจัดขึ้นโดยองค์การ ยูเนสโก ที่ กรุงปารีส

ด้วยความที่ ครูประสิทธิ์ เป็นพุทธศาสนิกชน ที่ดี ก่อนเดินทางกลับ จาก ปากีสถาน ท่านได้รับเชิญ ให้คณะผกาวัลี ไปแสดงรอบพิเศษ เก็บเงินบำรุงพุทธสมาคม มหาโพธิ์ โซไซเอตี้ (Mha Bodhi Society) ที่เมืองบอมเบย์ และในการเดินทางไปแสดง ที่ประเทศศรีลังกา ครูประสิทธิ์ ได้รับเกียรติเป็นผู้อัญเชิญพระธาตุเขี้ยวแก้ว นั่งบนหลังช้าง ในงานฉลองประจำปี ซึ่งครูประสิทธิ์ ภาควิชาใจมาก ที่ได้รับเกียรติในครั้งนั้น

ครูประสิทธิ์ ได้บวชที่วัดเทพศิรินทร์เป็นเวลาช่วงหนึ่งของชีวิต ท่านปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะที่เคร่งครัด ท่านถือศีลห้ามาตลอดชีวิตโดยไม่ต่างพร้อย เป็นเรื่องที่เล่าสู่กันฟังว่า ในช่วงที่เป็นล่ามประจำกองทัพอไทย ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น ท่านมีวิธีหลีกเลี่ยงการฝึกหัดห้ำ ด้วยการถือถ้วยแชมเปญแล้วใส่น้ำดื่มธรรมดาแทนเหล้า ปัจจุบันท่านทำบุญใส่บาตรและไปฟังเทศน์ ที่วัดเทพศิรินทร์พร้อม ครูลัดดา ภรรยาของท่าน ทุกวันพระ เป็นเวลากว่า 42 ปี แล้ว

ท่านมีความเป็นครู และมีเมตตาสูง นักศึกษาผู้ใดต้องการคำแนะนำเรื่องดนตรี หรือ ทำวิทยานิพนธ์เรื่องดนตรี ท่านให้ความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ บางคนมาเรียนการเรียบเรียงเสียงประสาน เรียนการแต่งเพลง ฯลฯ ท่านก็ให้ความรู้และให้คำแนะนำเป็นวิทยาทาน ทั้ง ๆ ที่ท่านมีอายุสูงแล้ว แต่ท่านก็เต็มใจและมีความสุข ที่ได้ถ่ายทอดวิชา

ด้วยผลงาน และ คุญูปการ ทั้งหลายที่ได้กล่าวมานี้ ตลอดชีวิตอันยาวนานของท่าน ฉะนั้นจึงเห็นสมควรยกย่อง เชิดชูเกียรติ ครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เป็น ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีสากล)

ผู้เสนอ.....

(นาง เซอร์รี่ เสวตนันท์)

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง พ.ศ. 2532